

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 9 (1992)

Η συμμετοχή του κέντρου μικρασιατικών σπουδών στις εκδηλώσεις για τα εβδομήντα χρόνια της μικρασιατικής καταστροφής

Στέφανος Παπαγεωργίου

doi: [10.12681/deltiokms.141](https://doi.org/10.12681/deltiokms.141)

Copyright © 2015, Στέφανος Παπαγεωργίου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαγεωργίου Σ. (1992). Η συμμετοχή του κέντρου μικρασιατικών σπουδών στις εκδηλώσεις για τα εβδομήντα χρόνια της μικρασιατικής καταστροφής. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 9, 295–299.
<https://doi.org/10.12681/deltiokms.141>

XPONIKA

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΒΔΟΜΗΝΤΑ ΧΡΟΝΙΑ
ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης εβδομήντα χρόνων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, που σήμανε το τέλος της μακραίωνης παρουσίας του Έλληνισμού στις πέρα από το Αιγαίο κοιτίδες του, αλλά και την άπαρχή μιᾶς ἀνορθωτικῆς περιόδου γιὰ τὸ ἑλληνικὸ κράτος χάρη στὴν παρουσία τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων, τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν προσπάθησε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις του νὰ ἀναδείξει τὸ ἱστορικὸ νόημα τῆς ἐπετείου καὶ νὰ ἐνισχύσει τὴν ἔθνικὴ μνήμη. Στὶς γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν καταγράφεται συνοπτικὰ ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὶς ἐπετειακὲς ἐκδηλώσεις.

Στὶς 10-11 Σεπτεμβρίου 1992 τὸ Κέντρο ὀργάνωσε στὸ οἰκημὰ του (αἴθουσα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη) Διεθνή Ἐπιστημονικὴ Συνάντηση μὲ θέμα «*Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία*». Στὴ διάρκειά της ἔγιναν δεκατρεῖς ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καὶ ἐξωτερικοὺς συνεργάτες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικὸ, οἱ ὁποῖες δημοσιεύονται στὸν παρόντα τόμο τοῦ *Δελτίου*. Σχόλια στὶς εἰσηγήσεις ἔκαναν τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καθηγητὲς Θάνος Βερέμης καὶ Νίκος Ἀλιβιζάτος, ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καθηγητὴς Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης καὶ οἱ καθηγητὲς Παναγιώτης Μουλᾶς καὶ Νάσος Βαγενάς.

Κατὰ τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνάντησης ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν διάβασε τὴν ἀκόλουθὴ ἐπιστολὴ τοῦ γενικοῦ γραμματέα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν κ. Παναγιώτῃ Φωτῆα:

«Φίλε Κύριε Καθηγητά,

Σὰς εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν τιμητικὴ σας πρόσκληση. Ἐπειδὴ δὲν ξέρω, λόγω φόρτου ἐργασίας, ἂν θὰ μπορέσω νὰ ἀνταποκριθῶ, θέλω νὰ σὰς συχαρῶ γιὰ τὴν πρωτοβουλία αὐτῆς τῆς συνάντησης καθὼς καὶ γιὰ τὸ θέμα της.

Ἡ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ ἀπετέλεσε πράγματι μιὰ βαθύτατὴ τομὴ στὴν ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ στὴν ἑλληνικὴ ἱστορία. Τὸ βασικὸ δίδαγμα ποὺ μποροῦμε νὰ ἀντλήσουμε εἶναι τὸ ποῦ μᾶς ὀδηγεῖ ἡ ἐνότητα καὶ τὸ ποῦ μᾶς

όδηγεί ή διχόνοια. "Αν τὸ δίδαγμα τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς εἶχε ἀφομοιωθεῖ, ἴσως θὰ εἴχαμε ἀποφύγει μεταγενέστερες ἐμφύλιες διαμάχες.

Μέσα πάντως σ' αὐτὴ τῆ γενικὴ στέρηση προοπτικῶν γιὰ τὸν ἑλληνισμό καὶ τὸν πολιτισμὸ του ποὺ προῆλθε ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφή, θὰ ἦταν παράλειψη νὰ μὴν ἐτόνιζα τὴν προσφορά σὲ δλοὺς τοὺς τομεῖς, τοῦ προσφυγικοῦ στοιχείου, μὲ τὸν σύνθετο δυναμισμό του. Ἔδωσε τὴν δύναμη γιὰ πολιτιστικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἀνάταξη, ἀλλὰ καὶ γιὰ κοινωνικὸ προβληματισμό.

Δὲν συγχαίρω ἀπλῶς τὴν σημερινὴ ἐπιστημονικὴ πρωτοβουλία σας, τὴν ὁποία παρακολουθοῦν καὶ ἐπιφανεῖς ξένοι, ἀλλὰ καὶ τὴν γενικότερη προσφορά τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν —τὴν δική σας καὶ τῶν συνεργατῶν σας— στὴν Ἱστορία, στὴν κοινωνικὴ προβληματικὴ καὶ στὴ διαρκὴ διερευνήση τῶν δυνατοτήτων ποὺ μᾶς παρέχει ἡ μελέτη ἐνὸς χώρου, ὅπως ὁ μικρασιατικὸς καὶ οἱ μακραίωνες ρίζες του.

Μὲ τιμὴ

Παναγιώτης Φωτέας

Γενικὸς Γραμματέας

Ἰνστιτούτου Πολιτισμοῦ»

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν συμμετέχοντας στὸν κύκλο ἐκδηλώσεων τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Δήμου Ἀθηναίων παρουσίασε τὴν μεγάλη ἐκθεση φωτογραφικοῦ ὕλικου « Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», ποὺ ἀποτυπώνει τὸ ἔργο τοῦ Κέντρου στὰ σαράντα πρῶτα χρόνια τῆς λειτουργίας του. Ἡ ἐκθεση ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸν Octave Merlier γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1974 καὶ ξαναπαρουσιάστηκε στὸ σύνολό της μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐφετεινῆς ἐπετείου. Ἡ ἐκθεση, ποὺ παρέμεινε ἀνοικτὴ ἀπὸ 6 ἕως 22 Ὀκτωβρίου 1992 στὸ Κέντρο Τεχνῶν τοῦ Πάρκου Ἐλευθερίας, προκάλεσε τὸ ζῶηρὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ καὶ ἰδίως τῶν μαθητῶν πολλῶν σχολείων ποὺ τὴν ἐπισκέφθησαν. Στὸ χῶρο τῆς ἐκθέσεως ἔγιναν οἱ ἐξῆς διαλέξεις ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν:

Τετάρτη 7.10.92: Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, διευθυντής: « Ἱστορικὴ μνήμη καὶ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα: ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν» καὶ Γιώργος Γιαννακόπουλος, ὑπεύθυνος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου: « Ἡ ἀνασύνθεση τῆς κατεστραμμένης εἰκόνας: τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν».

Πέμπτη, 8.10.92: Ματούλα Κουρουποῦ, ἐρευνήτρια: «Μορφές κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ὁργάνωσης τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ φαινόμενο τῶν Συλλόγων» καὶ Ἰωάννα Πετροπούλου, ἐρευνήτρια: «Πνευματικὲς τάσεις στὴν Καπαδοκία τοῦ 19ου αἰῶνα: τὸ ἀνοιγμα πρὸς τὴ Δύση».

Παρασκευή, 9.10.92: Μάρκος Φ. Δραγούμης, προϊστάμενος τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου: « Ἡ Μικρασιατικὴ μουσικὴ παράδοση καὶ τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν».

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀντιπροσωπεύθηκε στὰ δύο συνέδρια ποὺ ἔγιναν στὴ Θεσσαλονίκη μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς. Στὸ ἐπιστημονικὸ συμπόσιο ποὺ ὀργάνωσε ὁ Τομέας Νεώτερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (16-17.10.92) ἔλαβε μέρος ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος ὁ ὁποῖος παρουσίασε τὸ θέμα: «*Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως ὡς φορέας ἐθνικῆς πολιτικῆς*». Στὸ Β' Συμπόσιο γιὰ τὸ Μικρασιατικὸ Ἑλληνισμὸ ποὺ ὀργάνωσε ὁ Δήμος Θεσσαλονίκης, ἡ Ἴωνικὴ Ἔστια καὶ τὰ προσφυγικὰ σωματεῖα τῆς Μακεδονίας (27-29.11.92) ἔγινε ἀνακοίνωση ἀπὸ τὴν ἐκτακτὴ συνεργάτρια τοῦ Κέντρου κα Εὐγενία Χαλκιά μὲ θέμα: «*Οἱ ἐνοριακοὶ ναοὶ τῆς Τριβρου*».

Ὁ διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἔστειλε χαιρετισμὸ στὴν ἐκδήλωση Μνήμης τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας ποὺ ἔγινε στὶς 17.12.1992 καὶ στὴν ὁποία τὸ Κέντρο ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν ὑποδιευθυντὴ Στέφανο Παπαγεωργίου.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἀρνηθεῖ τὴ συμμετοχὴ του στὴ σειρὰ ἐκδηλώσεων τῶν Φίλων τοῦ Μουσείου Ἑλληνικῆς Λαϊκῆς Τέχνης. Ἔτσι τὴν Πέμπτη 26 Νοεμβρίου, ὁ κ. Μάρκος Φ. Δραγούμης ἔδωσε διάλεξη μὲ θέμα: «*Ἡ συμβολὴ τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Μελετῶν στὴ διάσωση τῆς μικρασιατικῆς μουσικῆς*».

Τὴν Πέμπτη 10.12.1992 οἱ ἐπιστημονικοὶ συνεργάτες τοῦ Κέντρου ἔλαβαν μέρος σὲ Στρογγυλὴ Τράπεζα μὲ συντονιστὴ τὸν διευθυντὴ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. Εἰσηγητὲς ἦταν: ἡ κα Ἰωάννα Πετροπούλου μὲ θέμα: «*Ὁ ἐξελληνισμὸς τῶν ὀνομάτων στὴν Καππαδοκία τὸ 19ο αἰῶνα*», ἡ κα Ματούλα Κουρουπού μὲ θέμα: «*Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἐνὸς στρατιώτη: Χαράλαμπος Πληζιώτης, 1920-1921*» καὶ ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος μὲ θέμα: «*Ἡ ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ἐπιπτώσεις της στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία*».

Ὁ ὑπεύθυνος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου Γιώργος Γιαννακόπουλος, ἀντιπροσωπεύοντας τὸ Κέντρο, μίλησε στὶς ἐκδηλώσεις μνήμης ποὺ ὀργάνωσαν ὁ Δήμος Καλλιθέας (13.4.1992), ἡ Κοινότητα Ἀναβύσσου (29.5.1992) καὶ τὸ Κοινωφελὲς Ἴδρυμα Ἁγία Σοφία στὰ Χανιά (13.10.1992) γιὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορικὴ παρουσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὸ ἔπος τῆς ἐγκατάστασης τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα. Στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Τοπικῆς Ἀνάπτυξης καὶ Αὐτοδιοίκησης, γιὰ τὴν κατάρτιση συμβούλων σὲ θέματα κοινωνικῆς ἔνταξης παλινοστώντων Ποντίων ἀπὸ τὴν πρῶν Σοβιετικὴ Ἔνωση ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος ἔδωσε διάλεξη (15.12.92) μὲ θέμα: «*Ἡ Πολιτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία*».

Ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν οἱ κ. κ. Μάρκος Φ. Δραγούμης καὶ Λεωνίδας Ἐμπεϊρικός παρέλαβαν ἀπὸ τὸ Θεατρικὸ Ὄμι-

λο Κορίνθου τιμητική πλακέτα για τὸ ἐπιτελούμενο ἀπὸ τὸ Κέντρο ἔργο καὶ δῖπλωμα στὸν καθένα γιὰ τὴ συμμετοχή του. Ἡ τελετὴ ἔγινε στὶς 4 Ὀκτωβρίου 1992 τὸ βράδυ στὸ θέατρο «Ἀπόλλων» τῆς Κορίνθου.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἐπίσης διέθεσε ὕλικό καὶ ἀπὸ τὴν ἔκθεση «Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας» στοὺς ἐξῆς:

1. Ἱερὸ Ναὸ Ἁγ. Παρασκευῆς (20 - 27.7.92)
2. Δῆμο Νέου Ψυχικοῦ (2.11.92).
3. Δῆμο Χαϊδαρίου (23 - 26.11.92)
4. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Κερασινίου (3 - 10.12.92)
5. Ἀμερικανικὸ Κολλέγιο Ἑλλάδας (2 - 5.12.92)
6. Δῆμο Κομοτηνῆς (7 - 18.12.92)
7. Μαρῖνιο Πνευματικὸ Κέντρο Δήμου Ἑλληνικοῦ (15 - 22.12.92).

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κατέβαλε κάθε δυνατὴ προσπάθεια νὰ ἀνταποκριθεῖ μὲ τίς δυνάμεις ποὺ διαθέτει σὲ ὅλες τίς προτάσεις γιὰ συμβολὴ σὲ ἀναμνηστικὲς ἐκδόσεις. Ἐτσι συμμετεῖχε στὰ ἐξῆς ἀφιερῶματα: τοῦ περιοδικοῦ *Ἡ Λέξη* (τχ. 112, Νοέ.-Δεκ. 92) μὲ ἐπιλογὴ μαρτυριῶν ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης καὶ κείμενα τῶν ἐρευνητριῶν Ἰωάννας Πετροπούλου καὶ Ματούλας Κουρουποῦ· τῆς *ἐφημερίδας Ἡ Αὐγὴ* (6.9.92) μὲ κείμενα τῶν Πασχάλη Κιτρομηλίδη καὶ Ἰωάννας Πετροπούλου· τοῦ περιοδικοῦ *Ἑλλοπία* (τχ. 13, Νοέ.-Δεκ. 92) μὲ κείμενο τοῦ Γιώργου Γιαννακόπουλου· τῆς *ἐφημερίδας Τὰ Νέα* (3.8.92) μὲ κείμενο τοῦ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. Κείμενο τοῦ διευθυντῆ δημοσιεύθηκε ἐπίσης στὸν κατάλογο τῆς ἔκθεσης φωτογραφιῶν ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ΕΡΤ ποὺ ἀπεικονίζουν σκηνὲς ἀπὸ τὴ μικρασιατικὴ ἔκστρατεία. Βλ. *Τὸ χρονικὸ μιᾶς ἐκστρατείας. Μικρασία, 1919-1922*, Ἀθήνα 1992.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἔλαβε μέρος καὶ στὶς ἐκδηλώσεις ποὺ ὀργάνωσε ὁ Δήμος Πατρέων (28 Ἀπριλίου - 31 Μαΐου 1993) μὲ τίτλο: «*Μνήμες Ἀξέχαστων Πατρίδων*». Στὴν αἴθουσα τῆς Δημοτικῆς Πινακοθήκης παρουσιάστηκε ἡ ἔκθεση φωτογραφιῶν μὲ τίτλο: «*Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας*», ἐνῶ οἱ συνεργάτες τοῦ Κέντρου Μάρκος Δραγοῦμης, Στέφανος Παπαγεωργίου, Ματούλα Κουρουποῦ, Ἰωάννα Πετροπούλου καὶ Γιώργος Γιαννακόπουλος ἔδωσαν διαλέξεις στὸν ἴδιο χώρο. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐκδηλώσεων ὁ Δήμος Πατρέων ἐξέδωσε (μὲ ἐπιμέλεια τῶν Παναγιώτη Φωτίου καὶ Δημήτρη Παπανικολάου) φυλλάδιο (55 σ.), μὲ τίτλο: *Μνήμες Ἀξέχαστων Πατρίδων*, Πάτρα 1993.

Τέλος πραγματοποιήθηκε, χάρις στῆ χρηματοδότηση ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη, ἡ δίγλωσση (ἑλληνικὴ καὶ ἀγγλικὴ) ἔκδοση *Προσφυγικὴ Ἑλλάδα: Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*. Τὸ κείμενο καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ λευκώματος ὀφείλονται στὸ Γιώργο Γιαννακόπουλο, ἐνῶ προλογίζει, μὲ ἕνα εὐρύτερο ἐνδιαφέροντος σημείωμά του, ὁ διευθυντῆς τοῦ Κέντρου Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης. Στὸ βιβλίο παρουσιάζεται σχολιασμένο καὶ πλαισιωμένο μὲ συναφεῖς μαρτυρίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης τὸ φωτογραφικὸ ὕλικό ποὺ ἔχει

συγκεντρωθεί στο Φωτογραφικό Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἔκδοση παρουσιάζει μόνο τὸ φωτογραφικὸ ὑλικὸ πὸ ἔχει ἀποθησαυρισθεῖ στὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ὑλικὸ τὸ ὁποῖο καλύπτει περιοχὲς πὸ ἔρευνηθήκαν ἀπὸ τὸ Κέντρο. Συνεπῶς στὸ λεύκωμα δὲν παρουσιάζονται φωτογραφικὰ τεκμήρια ἀπὸ περιοχὲς τῆς προσφυγικῆς ἐγκατάστασης πὸ δὲν ἔγινε δυνατὸ νὰ ἐρευνηθοῦν ἀπὸ τὸ Κέντρο ἢ ἐρευνηθήκαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτυπωθοῦν φωτογραφικά. Πάντως, εἶναι ἡ πρώτη φορὰ στὴν πολύχρονη ἱστορία τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν πὸ μιὰ ὁλόκληρη ἐνότητα τοῦ φωτογραφικοῦ τοῦ ἀρχείου βλέπει τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, κάτι πὸ μᾶς δίνει ἐλπίδες ὅτι θὰ γίνεῖ δυνατὸ νὰ παρουσιαστεῖ στὸ μέλλον τὸ μεγάλο τμῆμα τοῦ ἀρχείου, πὸ περιλαμβάνει φωτογραφικὰ τεκμήρια ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ στὶς πανάρχαιες κοιτίδες του.